

Een onzichtbare schaduw

Jongensprostitutie in de stad Utrecht

Driss Salou, Theo Vriezenga, Gert Jongetjes

090114-NOT-JoPrinUt

Ter inleiding

Op verzoek van de gemeente Utrecht heeft de Stichting Stade medio 2008 de actuele gegevens met betrekking tot jongensprostitutie in de stad Utrecht op een rij gezet. Althans, er is een poging gedaan om dit te doen. Het is maar ten dele gelukt want al snel bleek dat het fenomeen van jongensprostitutie is als een onzichtbare schaduw: je weet dat 'ie er moet zijn, maar ziet hem niet...

Dat er jongensprostitutie bestaat wordt door iedereen voor waar aangenomen. Ook diegenen die hebben meegewerkt aan de totstandkoming van deze notitie twijfelen daar niet aan. Maar er is geen betrouwbare informatie van enige omvang te vinden die zicht geeft op de omvang van het probleem. Jongensprostitutie is een taboe van de eerste orde en speelt zich af in een wereld waar maar moeilijk greep op te verkrijgen is.

In deze notitie is de informatie opgenomen die de zoektocht heeft opgeleverd. Vervolgens zijn conclusies verbonden aan het beeld dat daaruit is ontstaan. De notitie eindigt met een advies over wat er nu verder kan worden gedaan.

1. Vragen om mee te beginnen

De gemeente had bij de start een aantal heldere en voor de hand liggende vragen. Al langer bestaan er vraagtekens over het fenomeen jongensprostitutie en wat we daar precies onder verstaan, wie de slachtoffers zijn en welke risico's zij lopen. Hoe omvangrijk is de problematiek in de stad Utrecht, welke vindplaatsen zijn er en wat zijn kansen en knelpunten bij hulpverlening aan de slachtoffers?

Zodra hierop antwoorden worden gezocht, ontstaan al snel nieuwe vragen. Want jongensprostitutie is een ingewikkelde problematiek die vele kanten heeft. Zo zijn de jongens zelf met enige regelmaat als slachtoffer aan te merken, hetgeen veronderstelt dat er ook daders zijn. Maar dit blijkt dan toch weer veel genuanceerder te liggen. De 'daders' blijken afnemers te zijn van seksuele diensten, klanten van prostitutie. In die markt van vraag en aanbod van seksuele diensten vervaagen vele grenzen en vinden wanhopige jonge mensen overlevingskracht. Wat onschuldig begint kan zo uitgroeien tot onuitwisbare trauma's, maar ook tot een bloeiende en goed betaalde loopbaan. Goed en kwaad liggen hier dicht bij elkaar en het is niet eenvoudig om de kluwen te ontrafelen. Want we stellen de vragen toch met het doel duidelijkheid te verkrijgen over de wijze waarop de samenleving zou moeten reageren op dit moeilijke fenomeen. Maar een waarschuwing is op zijn plaats! In de poging om de vragen te beantwoorden ligt een gevaar besloten. Wees in het lezen van de gevonden antwoorden niet te stellig met de daarin verscholen aannames. We moeten ons realiseren dat we niet zo heel erg veel weten. Voorzichtigheid is dan geboden.

De gestelde vragen zijn, om mee te beginnen, niet nieuw. Ze zijn al vaker gesteld. Maar in Nederland is er toch niet veel bekend geworden na het stellen van deze vragen. Er zijn enkele onderzoeken gedaan en er is wel het e.e.a. gepubliceerd, maar wat er bestaat is qua omvang nog goed leesbaar. Ervaringen die zijn opgedaan in steden met een 'grotere markt' zijn ook niet omvangrijk te noemen. Er wordt op vele plaatsen geworsteld met dezelfde vragen, of liever gezegd met dezelfde antwoorden want (nogmaals) de vragen zijn wel duidelijk. Hoe vinden we de nodige antwoorden over een kwestie die nog zo in de taboesfeer verblijft?

Dat wat er te vinden was aan informatie is zo goed mogelijk verwerkt in deze notitie. Maar er heeft geen wetenschappelijk verantwoord onderzoek plaatsgevonden. Daar was geen tijd voor en dat was ook niet de bedoeling. Mogelijk ligt hier een uitdaging voor nadere studie. In deze notitie hebben we een praktische benadering gekozen. Er wordt getracht de informatie zodanig te schikken dat er iets meer inzicht ontstaat in de antwoorden op de gestelde vragen.

2. Jongensprostitutie in beelden

In de publicaties die er bestaan, al dan niet naar aanleiding van verricht onderzoek, komen beelden naar voren over de bestaande situatie van jongensprostitutie. Soms gaat het om publicaties die al ongeveer tien jaar oud zijn, maar we doen het er mee.

De schattingen over het aantal jongens dat actief is in de prostitutie als aanbieder van seksuele diensten, laten cijfers zien van 3.000 tot 5.000ⁱ maar er is geen betrouwbaar getal beschikbaar. Over de etnische achtergrond van deze jongens bestaat veelal de aanname dat allochtone jongens oververtegenwoordigd zijn. Zo zijn er schattingen waarbij 50% van alle jongens allochtoon isⁱⁱ. Uit onderzoek van politiegegevens met betrekking tot seksueel misbruik bij minderjarigen betreft het 14,5% jongens van allochtone afkomst waarbinnen de Marokkaanse jongens (24%) relatief gezien weer vaker voorkomenⁱⁱⁱ. Veldonderzoek in Den Haag leverde 169 gevallen van jongensprostitutie op waarvan 50% een niet-Europese achtergrond had, 40% van Nederlandse origine was en 10% uit overig Europa kwam^{iv}.

Voor wat betreft de leeftijd van de jongens is de informatie betrekkelijk gelijklopend. De jongens die hebben meegewerkt aan onderzoeken zijn allen boven de 18 jaar, maar geven bijna allemaal aan al voor die leeftijd te zijn begonnen met het verrichten van seksuele handelingen in ruil voor geld. Voor een deel geldt dat zij actief werden voor het 16^e levensjaar. Tussen de 25 en 30 jaar stoppen de meeste jongens met deze handelingen.

Als het gaat om de seksuele geaardheid komen onderzoeken op getallen van 20% tot 45% heteroseksuelen is, maar dit zijn marges waar je toch niet veel mee kan.

Over de plaatsen waar de jongens werken is in onderzoek naar voren gekomen dat het buitencircuit daarin de belangrijkste plaats in neemt. Op afstand gevolgd door het bedrijfsgeleide circuit, het uitgaanscircuit en het opvangcircuit. Het callcircuit en het huiselijke circuit sluiten de rij. De jongens werden in 50% van de gevallen op de werkplek geïntroduceerd door anderen, de overigen vonden deze op eigen initiatief^v.

Het buitencircuit bestaat uit homo-ontmoetingsplaatsen in de buitenlucht, welke overal zijn te vinden. Het bedrijfsgeleide circuit bestaat uit door derden georganiseerde werkplekken (clubs en privé-adressen). Het uitgaanscircuit bestaat uit horecagelegenheden. Het opvangcircuit bestaat uit afnemers van seksuele diensten die hun woning beschikbaar stellen voor de opvang van jongens die (soms in ruil hiervoor) seksuele diensten aanbieden. Het callcircuit bestaat uit jongens die zich individueel aanbieden via internet. In het huiselijke circuit gaan jongens op bezoek bij klanten thuis (niet altijd bestaat er een duidelijke relatie tussen betalingen die aan jongens worden gedaan en seksuele handelingen).

Over de klanten die gebruik maken van jongensprostitutie is begrijpelijkerwijze nog minder bekend. In één onderzoek^{vi} zijn welgeteld 14 klanten betrokken, allen hoogopgeleid, gemiddeld 25 jaar ouder dan de jongens en op één na allen van Nederlandse afkomst. Twee van hen blijken ooit zelf te hebben gewerkt in de prostitutie.

Over de typering van de jongens is wel wat meer te vinden. Het meest aansprekende in deze informatie is de typering die wordt gekoppeld aan de motivatie van de jongens om seksuele handelingen tegen betaling te gaan verrichten. Deze typering is tevens nog recent opgeschreven in vier verschillende categorieën^{vii}: gemarginaliseerden, gelukzoekers, bijverdieners en professionals. We willen de typering niet onthouden aan deze notitie, maar merken daarbij al wel op dat daarbij niet altijd een gelijkend beeld ontstaat met de informatie uit andere onderzoeken.

gemarginaliseerden	Deze groep jongens heeft weinig structuur in het leven, zijn heteroseksueel en houden zich bezig met meerdere illegale activiteiten die geld opleveren. Ze zijn vaker van Nederlandse komaf, leven van dag tot dag en hebben weinig toekomstbeeld. Thuisloosheid en verslaafdheid komt vaak voor. Hun werkterrein is het buitencircuit.
gelukzoekers	De gelukzoekers zijn illegaal in Nederland of hebben een tijdelijk (toeristen-) visum. Ze zijn heteroseksueel georiënteerd en hebben geen vaste thuissituatie maar verblijven bij vrienden of kennissen. Ze dromen van snel en veel geld verdienen. Ze zijn actief op zoek naar klanten en hebben een 'vlotte babbel'. Experimenteren met seksuele daden en de eigen seksuele gevoelens. Een aanzienlijk deel komt uit Oost-Europa.
bijverdieners	De bijverdieners hebben hun leven redelijk op orde. Prostitutie is voor hen een bijverdienste waar ze min of meer bewust voor kiezen. Soms gaat het om studerende jongeren. Soms bezitten deze jongens biseksuele gevoelens of zijn homo en experimenteren bewust met hun seksualiteit. Omdat deze groep niet afhankelijk is van de inkomsten uit prostitutie, zijn de jon-

	gens selectief in hun klantkeuze. De één 'doet' het slechts een enkele maal, anderen meerdere keren per week. De prostitutie wordt vaak slechts in een bepaalde levensfase gedaan, vanwege het experimenteren of het tijdelijk bijverdienen. Deze groep is vooral via internet, escortbureaus of op homo-ontmoetingsplaatsen te vinden.
professionals	De profs hebben de prostitutie als hoofdinkomen, soms in combinatie met horecawerkzaamheden of internetseks (camcorder). De jongens hebben normale huisvesting en hebben doorgaans homo- of biseksuele gevoelens. In principe verrichtten zij alle seksuele handelingen die de klant wenst. Zij richten zich op de rijke klanten en gaan daarmee soms langdurige seksrelaties aan. Soms verblijven zij enige tijd bij de klant of gaan met hem op reis. Voor hen is de prostitutie een serieuze loopbaan en hun wens is later een escortservice of seksbedrijf op te zetten.

Hiermee beëindigen we de algemene beelden die uit onderzoeken en publicaties naar voren komen.

3. Beelden in andere steden

Er zijn andere steden waar zich een duidelijker waarneembare praktijk van jongensprostitutie voordoet. Dit is meestal zo omdat de vraag aanzienlijk groter is dan gemiddeld. In Den Haag is het werk voor jongens in de prostitutie nog in de beginfase. De Stichting Hulpverlening en Opvang Prostituees (SHOP) meldt dat zij verschillende activiteiten ontplooit. Tegelijkertijd zijn de activiteiten in ontwikkeling en is niet helder hoeveel jongens zij in 2007 daadwerkelijk heeft begeleid. Meer informatie is er te vinden in Rotterdam, Antwerpen en Amsterdam.

Rotterdam	Bij de GG & GD van Rotterdam is een preventiemedewerker in dienst voor 18 uur die gericht is op "seksuele contacten tussen mannen". Er worden preventieve activiteiten ontplooid. Voor hulpverlening wordt doorverwezen naar het Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW) van Humanitas. Het PMW wil de positie van prostitués verbeteren en biedt hiertoe informatie, advies en hulpverlening. Medewerkers doen veldwerk op vindplaatsen (inclusief internet). PMW constateert dat veel jonge cliënten in het vak rollen via een vriend die zich eerst als leuke potentiële partner voor deed. In 2006 heeft PMW aan 15 mannelijke prostitués intensieve hulp gegeven.
Antwerpen	In Antwerpen bestaat al enige tijd het "Boysproject". Het project is gericht op mannelijke prostitués en werkt vindplaatsgericht. Medewerkers werken voornamelijk in de avond en in de nacht op straat, in horeca van allerlei aard en op homo-ontmoetingsplaatsen. Het project biedt op twee avonden per week een huiskamer aan. Hier kunnen de jongens zich douchen, wat eten en hun was doen. Er is dan ook ruimte om informatie en voorlichting te geven. Condooms zijn beschikbaar om mee te nemen. Er is veel belangstelling voor de huiskamer. Er worden niet meer dan 12 jongens tegelijk binnen gelaten om het beheersbaar te houden. Het project heeft tot doel de (minderjarige) jongens uit de prostitutie te halen. In de praktijk komt het er op neer de negatieve effecten zo veel mogelijk te beperken, zodat de weg terug in een later stadium niet heel veel moeilijker wordt. De medewerkers van het Boysproject constateren dat de rol van internet steeds groter wordt. Samen met andere steden wordt online hulpverlening aangeboden. Het project bereikte in 2005 ongeveer 100 nieuwe jongens en de totale groep die men bereikt bestaat per jaar uit ongeveer 200 jongens.
Amsterdam	Het Amsterdams Oecumenisch Centrum (AMOC) richt zich op drugsver-

	<p>slaafden, mensen met een psychische stoornis en jongensprostitués uit Europese landen. De gemeente Amsterdam financiert AMOC vanaf 1982. AMOC verricht veldwerk en biedt drie avonden opvang aan jongensprostitués. In de praktijk gaat het om 'gelukzoekers' uit Oost Europa die heteroseksueel zijn en hun seksuele diensten aanbieden in ruil voor zo veel mogelijk geld.</p> <p>AMOC richt zich op de basisbehoeften van de jongens, geeft voorlichting en tracht de eigen verantwoordelijkheid van de jongens te ontwikkelen. Zij geeft voorlichting over drugsgebruik, safe seks, SOA, HIV en AIDS waar deze jongens vaak maar weinig van weten.</p> <p>Tijdens de opvangavonden biedt de GG & GD medische begeleiding aan die in principe is bedoeld voor jongens vanaf 18 jaar, waarbij overigens geen enkele legitimatie wordt verlangd.</p>
--	--

In de steden waar uitvoerend werk wordt uitgevoerd, zien we al snel dat er een behoefte bestaat aan opvang, voorlichting en begeleiding. Dit werk moet dan vindplaatsgericht zijn en daadwerkelijk optrekken met de doelgroep. Pas als je er dicht op zit, vervalt het taboe: er valt immers niks meer te ontkennen. Als je je op één vindplaats richt, of op één categorie, dan bereik je alleen wat zich daar bevindt.

In andere steden in Nederland is voor zover bekend geen informatie over jongensprostitutie.

4. De situatie in Utrecht

De veronderstelling was dat er in Utrecht voldoende instellingen zouden zijn die wat te vertellen hebben over jongensprostitutie. Hoe vaak komen ze het tegen? Hoe typeren zij de groep jongens die zij kennen? Hoe groot is de groep die zij kennen? Met dit soort vragen wilden we naar de verschillende aanwezige instellingen. Het grootste deel van de respons bestond echter uit een duidelijke boodschap: "wij hebben geen informatie omdat we het fenomeen niet tegen komen". Enkel hadden wel iets meer te vertellen, al bleek dat niet veel meer te zijn dan vermoedens:

GG & GD	De medewerkers die regelmatig werken op plaatsen waar vrouwenprostitutie voor komt, hebben geen ervaringen met jongensprostitutie. Zij komen het niet tegen. In het kader van preventiewerk (SOA en HIV) zijn homo-ontmoetingsplaatsen bezocht, maar daar zijn bijna geen voorbeelden van betaalde seks. Jonge jongens worden al helemaal nooit gesignaleerd. De gedachte is dat deze zich liever anoniem in een andere stad zullen prostitueren. Utrecht is klein en dus is de sociale controle een groter probleem dan in Amsterdam of Rotterdam.
Politie (Afd.Commerciële Zeden)	Bij de politie is niks bekend, niet van mannenprostitutie en al helemaal niet van jongensprostitutie. Dat het verschijnsel in Utrecht voor komt valt niet te onderbouwen met welke informatie of melding dan ook. Ontmoetingsplaatsen waar betaalde vraag en aanbod elkaar treffen zijn niet bekend.
Nidos ^{viii}	Het enige dat bij Nidos bekend is, handelt over Indiase jongens die mogelijk in de prostitutie verdwijnen. De jongensprostitutie is een vermoeden, er zijn geen harde feiten bekend. Er zijn in een korte periode wel 50 jonge asielzoekers verdwenen, hetgeen wijst op mensenhandel. In deze zaak wordt samengewerkt met landelijke politiediensten om de criminelen achter dit netwerk op te sporen.
Vluchtelingenwerk	Bij de afdeling minderjarige ex-asielzoekers van Vluchtelingenwerk zijn twee gevallen bekend waarbij het vermoeden bestaat dat er sprake is van jongensprostitutie. In het eerste geval gaat het om een jongen met psychische problemen die dakloos werd en nu bij een man woont. Hij wordt door hem (en mogelijk andere mannen) onderhouden. In het tweede geval gaat het om een drugsgebruikende jongen waarvan bekend is dat hij homo gevoelens heeft. Deze wordt met enige regelmaat nog wel gesignaleerd met dure kleding aan en verhalend

over weekendjes op reis naar Parijs.

Back UP
(voormalig T-Team)
(Stichting Stade)

Een oud-medewerker heeft aangegeven dat er in de afgelopen jaren ongeveer 5 jongens in begeleiding zijn geweest die ervaringen hebben gehad met betaalde seks met oudere mannen. Deze begeleiding werd gegeven tijdens de intensieve hulpverlening (die voorheen door het Thuislozen Team werd gegeven). De betaalde seks kwam voor om te overleven op straat.

Dit rondje langs instellingen in Utrecht leverde niet veel op. En alhoewel het gaat over lang geleden, leek het toch goed om een ervaringsdeskundige, die via Back UP nog in beeld was, te vragen zijn verhaal te doen over de ervaringen die hij ongeveer 10 jaar geleden had met betaalde seks. We noemen hem Rene, maar dit is niet zijn echte naam.

Rene is nu 25 jaar geleden geboren in een modaal Nederlands gezin. Hij groeit op met moeder, vader en een oudere zus. Op zijn 14^e heeft Rene de eerste ervaringen met betaalde seks. Voor de ontwikkeling van zijn seksuele identiteit heeft Rene thuis weinig ruimte bij zijn ouders. Hij voelt zich meer aangetrokken door jongens dan door meisjes, maar kan deze gevoelens bij zijn ouders niet kwijt. En dat is ook niet vreemd: "Ik was in die periode een onzekere en in zichzelf gekeerde puber". Gevolg is dat Rene problemen krijgt met zijn ouders en Bureau Jeugdzorg wordt te hulp geroepen.

Maar Rene voelt onvoldoende vertrouwen om zijn gevoelens met de hulpverlening te bepraten. Rene gaat zelf experimenteren. Via via hoort hij van ontmoetingsplekken waar mannen elkaar ontmoeten. Zo gaat hij naar zo'n ontmoetingsplek bij Jutphaas in de gemeente Nieuwegein. Daar krijgt hij NLG 40,00 voor zijn eerste seksuele contact met een man.

Hij is erg onder de indruk van al de aandacht die hij daar krijgt. Hij wordt voor vol aangezien en voelt zich serieus genomen. Hij groeit daarvan als persoon. Via de horeca ontdekt Rene nog veel meer van deze ontmoetingsplekken en hij wordt snel opgenomen in de groep mannen. Hij wordt als "vers vlees" gezien en iedereen wil graag iets met hem. Als hij geld nodig heeft hoeft hij maar naar een ontmoetingsplek te gaan. Rene overwint al zijn onzekerheden en wordt volledig onderdeel van het circuit.

Dan begint Rene te experimenteren met drugs. Hoe meer geld hij voor drugs nodig heeft, hoe meer seksuele contacten hij aan gaat. Hij bezoekt daartoe horecagelegenheden en homo-ontmoetingsplaatsen. In die tijd waren er vier in de regio: bij het einde van de Biltstraat in Utrecht, Maarsseveense Plassen, Laagraven en aan de Newtonbaan in Nieuwegein. In die tijd waren er ongeveer 25 jonge jongens actief op deze ontmoetingsplaatsen.

Vervolgens maakt Rene een volgende stap in zijn loopbaan: hij kan in Arnhem in een club gaan werken waar hij € 150,00 per klant ontvangt (€ 70,00 voor de clubeigenaar). Rene ontvangt acht klanten op een dag. In de clubs werkten ook minderjarigen.

Als Rene een te volwassen uiterlijk krijgt, is er geen vraag meer naar zijn seksuele diensten. Het woeste leven en de drugs hebben hun sporen achtergelaten bij de pas 25-jarige Rene. Maar hij is niet ontevreden over wat hij heeft meegemaakt, het heeft hem gevormd tot wat hij nu is. Over het gebruik van drugs is hij minder positief, dat heeft hem geen goed gedaan.

Rene hoort nog wel eens verhalen 'uit het wereldje'. Zo hoorde hij onlangs van het bestaan van een privé adres waar Roemeense jongens van 16 tot 23 jaar werken in de jongensprostitutie. De eigenaar van het huis haalt elke drie maanden nieuwe jonge jongens uit Roemenië om ze hier aan het werk te zetten. Hij weet geen reden aan te nemen dat jongensprostitutie nu minder zou voorkomen dan toen hij zelf 14 jaar was, het omgekeerde is eerder waar...

5. Hoe kom je in de jongensprostitutie terecht en is dat een probleem?

Er zijn nogal wat signalen die er op wijzen dat de eerste seksuele ervaringen van jongens met mannen al op jonge leeftijd beginnen. Hoe kom je daarin terecht? De eerste manier is met geweld. Jongens die worden misbruikt op jonge leeftijd of door middel van mensenhandel als winstobject worden ingezet komen via de weg van manipulatie, dwang en geweld in het circuit terecht. Een deel van deze jongens kan zelf niet meer op eigen kracht uit het circuit weggelopen, ze zijn afhankelijk geworden van het geld en weten geen uitweg.

Een tweede manier is door het ervaren van sterke gevoelens van tekorten of verlangens^{ix}. De sterke tekorten of verlangens kunnen gaan over emotionele, sociale of seksuele gevoelens of over materiële zaken als kleding, schoenen of geld. Deze motieven kunnen op enig moment zo sterk worden dat deze in combinatie met het in contact komen met situaties die verleiding oproepen tot de verkeerde keuzen kunnen leiden.

Een derde manier is overlevingskracht. Wanneer je in een marginale positie verkeert (geen dak boven je hoofd, geen geld, geen sociaal vangnet, illegaliteit, etc.) worden vaak grenzen overschreden vanuit de drang om te overleven. Prostitutie is dan ook een mogelijke uitweg als het op je pad komt.

Hiermee zijn de drie manieren wel genoemd. Daarbij dient bedacht te worden dat er vele specifieke omstandigheden zijn die van invloed zijn. De relatie met drugs is een hierbij een wezenlijk probleem. Door middel van drugs 'overleven' jongens de betaalde seksuele handelingen en verzachten zij hun negatieve gevoelens over wat zij doen. Maar andersom kunnen drugs ook betaalde seks noodzakelijk maken vanwege de kosten die het met zich mee brengt. Veel jongens die in de prostitutie zitten gaan vroeg of laat ook drugs gebruiken.

Zo is ook de relatie met het maatschappelijke taboe dat er rust op betaalde seks met mannen heel duidelijk. Dit geldt overigens al voor seksuele relaties tussen mannen. En het geldt voor betaalde seks. Betaalde seks met mannen is een dubbel taboe! Onderdrukte seksuele gevoelens voor de eigen sekse kan een heel slecht begin zijn, zeker wanneer dit onbespreekbaar is. Het zwijgen over deze sterke gevoelens in een hetero georiënteerde wereld levert een terugkerend patroon op: als we er over zwijgen bestaat het niet. Zelfs niet in de hulpverlening, want ook dan is dit bijna onmogelijk om dit bespreekbaar te maken. Bedacht moet worden dat er een enorm verschil bestaat met vrouwenprostitutie dat vergeleken met mannenprostitutie alom vertegenwoordigd is in onze samenleving!

Ook binnen seksuele relaties tussen mannen bestaat ongelijkwaardigheid, dwang en onveilige seks ook al doet het machogedrag dat mannen vaak laten zien, dat niet snel veronderstellen. Juist dat machogedrag is nodig om in het circuit voldoende indruk te maken.

Een volgend aspect dat genoemd moet worden is de culturele achtergrond. In een onderzoek naar de Amsterdamse situatie geeft 10% van de Marokkaanse jongens aan ooit seksueel misbruikt te zijn^x. Ook komt daarin naar voren dat zeer jonge Marokkaanse jongens worden gesignaleerd op zogenaamde 'afwerkplekken'.

Ook wordt gesteld dat Marokkaanse jongens zeer gevoelig zijn voor beloningen in de vorm van geld, een slaappleats of aandacht. Er wordt tevens aangegeven dat jonge jongens worden misbruikt door oudere pedoseksuele mannen die de jongens aan elkaar doorgeven. Misbruik van Marokkaanse jongens kan bijdragen aan de agressie van deze jongens jegens homo's.

In z'n algemeenheid kan worden aangenomen dat het enorme taboe dat er rust op betaalde seks met mannen in de Marokkaanse cultuur nog eens een extra lading krijgt. Ook andere culturele achtergronden kunnen hun specifieke invloed hebben op het fenomeen van jongensprostitutie.

Kijkende naar de factoren die kunnen resulteren in jongensprostitutie, dan kunnen we stellen dat deze niet enorm afwijken van het ontstaan van andere probleemsituaties. Is jongensprostitutie eigenlijk wel als een probleem te definiëren? Ook hier wijkt het antwoord niet veel af van dat bij andere problemen kan worden gegeven. De schade die door deze ervaringen kan worden opgelopen hangt heel erg samen met de kracht waarover de persoon vanuit zichzelf beschikt. Sta je sterk in je schoenen, kun je je ervaringen op een goede manier duiden, heb je lerend vermogen, (etc.) dan is de kans groot dat je er in structurele zin weinig negatiefs van over zult houden. Veel jongeren experimenteren in een bepaalde levensfase met gedrag dat zich na verloop van tijd weer normaliseert.

Maar als je niet zo sterk bent, dan zijn de gevolgen ernstig. Je bent dan niet in staat grenzen vast te houden, kunt bepaalde seksuele handelingen niet weigeren, kunt condoomgebruik niet afdwingen en krijgt met regelmaat problemen over de afgesproken betaling. Tegen je wil in gedwongen worden tot seksuele handelingen komt veel voor, soms subtiel omdat je niet voldoende standvastig bent om je er tegen te verzetten, soms met meer dwang vanuit de klanten. Naarmate afhankelijkheid toe neemt, komt dit vaker voor.

Als je niet zo sterk bent, dan zijn drugs nodig om de (emotionele) pijn die je voelt te onderdrukken. Je kunt niet meer ontsnappen uit het circuit, je bent stap voor stap je 'normale' vriendschappen kwijtgeraakt. Je kunt in een isolement terecht komen en tot grote afstand geraken van het gewone leven.

Juist deze minder sterke mensen zullen vastlopen, een verschijnsel dat we kennen. Maar ervaringen opdoen in de jongensprostitutie, waarbij je eigen lichamelijke integriteit wordt aangetast en je de grootste taboes in de samenleving doorbreekt, zal grotere trauma's veroorzaken dan andere marginaliseringsprocessen. Hoe verder je weg raakt van de 'gemiddelde weg', des te moeilijker wordt het weer terug te keren naar die weg...

6. Hulpverlening

Voor elke hulpverlening geldt dat deze moeilijker en zwaarder wordt naarmate het gedrag van de hulpvrager verder afwijkt van 'normaal maatschappelijk gedrag'. Jongensprostitutie is voorlopig nog een groot taboe waardoor het vrijwel onzichtbaar is. Veel jongens zullen zich ook niet als prostitué zien. Dit maakt hulpverlening moeilijk en kostbaar. Alleen wanneer de hulpverlener zich zal manifesteren op de plaatsen waar de prostitutie plaatsvindt en alles wat er daar gebeurt niet met morele oordelen zal afkeuren, zal de doelgroep kunnen worden bereikt. De hulpverlening moet starten vanuit het vertrekpunt van de cliënt.

Daar waar hulpverlening op die wijze wordt opgezet, blijkt er voldoende behoefte te zijn. Waar jongens zijn benaderd met de vraag op welke probleemgebieden zij hulp zouden willen^{xi}, worden financiën (25%), gezondheid/verslaving (18%), politie/justitie (12%) en huisvesting (7%) het vaakst genoemd. Verder worden problemen met ouders, mishandeling en psychische problemen genoemd.

Het zal duidelijk zijn dat bijna alle problemen die door jongensprostitués worden ervaren een directe samenhang heeft (gekregen) met het leven als prostitué. Daarom is het gebrek aan kennis en informatie over dit leven een directe belemmering voor (het ontstaan van) goede hulpverlening. Beleidsmakers en politici zullen pas echt in actie komen als er meer bekend wordt en meer zichtbaar wordt. Hulpverleners zullen dan meer aandacht vragen en krijgen voor deze problematiek. En de hulp zal ook beter afgestemd kunnen worden op de leefwereld van de jongens. Voordat er goede hulpverlening kan gaan ontstaan, moet er nog wel wat gebeuren.

7. Conclusies

De conclusies die kunnen worden geformuleerd over jongensprostitutie in de stad Utrecht zijn:

- a. Alhoewel er weinig twijfels bestaan over de vraag of jongensprostitutie in Utrecht voor komt, is er bijna geen concrete informatie beschikbaar over de omvang van de problematiek (zowel kwalitatief als kwantitatief).
- b. Jongensprostitutie is een enorm groot taboe. Dit resulteert in een situatie waarin er in het algemeen niet veel bekendheid bestaat over dit fenomeen. De beelden die er bestaan zijn gebaseerd op geringe hoeveelheden (en weinig actuele) informatie.
- c. Dat betaalde seks met mannen een groot taboe is, vergroot in principe het risico voor jongens om hierin terecht te komen. Of jongensprostitutie zal toenemen is met name afhankelijk van de ontwikkeling van de 'vraag naar betaalde seks' bij de klanten. Als deze vraag zal toenemen, mag worden verwacht dat het probleem groter zal worden.
- d. Voordat er op een zinvolle manier beleid kan worden gemaakt en uitgevoerd, is het noodzakelijk meer te weten te komen over de omvang van het probleem in Utrecht.

8. Advies

Op basis van de bevindingen die uit onze zoektocht zijn gekomen, geven wij het navolgende advies aan de gemeente Utrecht:

- a. Geef voorlichting aan jongens over relaties en seksualiteit. Hierin kan 'betaalde seks met mannen' voorzichtig als onderdeel worden opgenomen. Doel is hiervan om in kleine stappen het taboe en het zwijgen erover te doorbreken. Hiervoor kan worden aangesloten bij het traject dat reeds gestart is via Pretty Woman.
- b. Hulpverlening kan alleen slagen als er zodanig wordt geïnvesteerd dat er op een outreachende wijze en dicht bij de vindplaatsen hulp wordt aangeboden (die de bestaande situatie van de cliënten als uitgangspunt neemt). Omdat er geen duidelijkheid bestaat over de aantallen cliënten is deze investering op dit moment niet gerechtvaardigd.
- c. Geef voorlichting aan en organiseer deskundigheidsbevordering voor diegenen die vanwege hun werk als dienst- of hulpverlener in aanraking zouden kunnen komen met jongens die zich incidenteel of structureel prostitueren. Tracht methodische instrumenten aan te reiken die het bespreekbaar maken van deze problematiek bij de jongens gemakkelijker kan maken (deskundigheidsbevordering aanbieden aan professionals). Hierdoor trachten meer contact te krijgen met deze groep jongens, zodat een beter beeld ontstaat van de omvang van de problematiek. Blijf de situatie goed volgen (monitoren) in de komende jaren. Organiseer daartoe jaarlijks een bijeenkomst waarin door betrokken instellingen actuele signalen kunnen worden ingebracht.

- d. In een daarop volgend stadium kan besloten worden tot specifieke vormen van hulpverlening en/of veldwerk op de ontmoetingsplaatsen die er in Utrecht bestaan, mede afhankelijk van de feiten en signalen die uit de monitoring naar voren komen.

Epiloog

Eén van de moeilijkste besluiten die moeten worden genomen zijn die over tijdigheid. Met andere woorden: hoe zorg je dat je op tijd bent met ontwikkelen en uitvoeren van beleid? Zo geldt dit ook voor het fenomeen van jongensprostitutie.

Als er nu een kostbaar hulpverleningsproject zou worden opgetuigd, dan bestaat de kans dat er veel geld en energie wordt geïnvesteerd terwijl dit gezien de problematiek niet nodig zou zijn geweest. Maar dat weet je dan pas naderhand, als het te laat is.

Als de gemeente Utrecht het hierboven geformuleerde advies overneemt, kan het zijn dat er op enig moment het inzicht gaat bestaan dat hulpverlening hard nodig is. Voordat deze dan is gerealiseerd, neemt dat wel weer even zijn tijd. Als het er dan is zeggen de hulpverleners misschien wel dat het beter was geweest er eerder mee te beginnen, dan waren de problemen minder uit de hand gelopen. Maar dat weet je pas naderhand, als het te laat is.

Zonder ook maar iets van het advies af te willen doen, is een blik terug in de tijd hier wel op z'n plaats.

Het hulpverleningsproject Pretty Woman bestaat nu ruim 10 jaar. De eerste keer dat het lokken van meiden in de prostitutie als fenomeen werd onderkend was echter veel eerder. Al jaren daarvoor ontstond het verschijnsel. Het straathoekwerk maakte daarvan in haar jaarverslag ook melding bij de gemeente. Maar het duurde nog jaren en jaren voordat Pretty Woman werd gestart. Toen waren er inmiddels bij het wijkwelzijnswerk, politie, justitie, kinderscherming, jeugdzorg en de gemeente geen twijfels meer over de noodzaak. Er was veel draagvlak voor die vernieuwende aanpak. Maar we waren wel te laat..., want eerder starten had in veel levens veel ellende kunnen besparen.

Noten:

- ⁱ Van Gelder, 1998
- ⁱⁱ Van Gelder, 1998
- ⁱⁱⁱ Van Horn, Bullens, Doreleijers en Jager, WODC 1994
- ^{iv} Van Gelder, 1995
- ^v Van Gelder, 1998
- ^{vi} Van Gelder, 1998
- ^{vii} Weijnen, Universiteit Twente 2006
- ^{viii} Voogdijinstelling voor minderjarige asielzoekers
- ^{ix} Van Gelder, 1995
- ^x Kooistra, Jongens huilen niet 2006
- ^{xi} Van Gelder, 1998

Literatuur:

- Paul van Gelder – Kwetsbaar, kleurig en schaduwwijk. Jongens in prostitutie: een verschijnsel in meervoud. (1998)
- Paul van Gelder – Tussen Bisnis en Taboe. Een verkennende studie naar jongensprostitutie in Den Haag. (1995)
- Paul van Gelder en Xandra de Visser – Een praktijk van antihelden. Werken met peersupport en empowerment onder jongens met prostitutiecontacten. (2003)
- J.E. van Horn, R.A.R. Bullens, Th.A.H. Doreleijers, M. Jager – Verkennend onderzoek m.b.t. de kans van Marokkaanse jongens om slachtoffer te worden van seksueel geweld. WODC. (2001)
- Frank Weijnen – De schaduw bedreigd. Een explorerend onderzoek naar de effecten van toezicht op mannelijke prostituees in Amsterdam. (2006)
- Oebele Kooistra – Jongens huilen niet. Onderzoek in opdracht van Amsterdams Centrum Buitenlanders. (2006)
- Dirk Vertongen – Boysproject.

Websites:

- www.jongensprostitutie.nu/publicaties/jongensprostitutie
- www.amoc-dhv.org
- www.weljongniethetero.be
- www.zizo-magazine.be
- www.humanitas-rotterdam.nl
- www.ggd.rotterdam.nl
- www.shop-den Haag.nl